

מהרד"ק בפיר

עירובים בפרשת השבוע גליף תהרי"ב מלך העבודה

קץ שם לחושך. חז"ל אומרים ש"וחושך" על פני תהום מורה על חכמה יוונית וגלות יון. על תחילת הפרשה נאמר במדרש, קץ שם לחושך. אין דבר חשוך יותר מעבודה זרה. וביותר כאשר יש בשר ודם, ילוד אישה שמספר לכולם שהוא בורא העולם. בא יוסף, שלפני כמה רגעים הוצא מבית הסוהר. הוא עומד לפני פרעה כגאון יעקב ומשמיע בקול, שיש בורא עולם, ולבורא העולם יש מסר לפרעה מלך מצרים. יוסף לא פחד לעמוד על שלו שיש בורא עולם. הוא חוזר על הזכרת שם שמיים כמה וכמה פעמים. אפילו פרעה היה חייב להודות בחצי פה, איש אשר רוח אלוקים בו. ברוב השנים קוראים פרשת מקץ בשבת חנוכה. רש"י בברכת לוי, מסביר על הפסוק "מחץ מתניים קמיו", שהשי"ת יברך את י"ב בני החשמונאי ואלעזר ולכך נאמר בדרך ה' חילו. ביחד עם מתתיהו, הם היו ה"יד" החזקה. כמה קשה לחשוב באיזה תחתית עם ישראל היו באותה עת (סופי התיבות של "שמן זית זב", בגימטריה עת) שהיו בקושי ארבעה עשר יהודים שהיו מוכנים לקום כדי להחזיר את היהדות למקומה המכובד. לחיות על פי תורה. לגרש את ההתיוונות. יעקב אבינו בהמשך הפרשה מתרה בבנים, למה תתראו, אל תסתובבו בין הגוים בצורה מנקרת עיניים. רש"י אומר, אל תראו עצמכם בפני בני עשו וישמעאל שבעים. זה לא דרך של היהדות לנקר עיניים כאשר זה נוגע לעניינים גשמיים. לכן יעקב אבינו ביקש מהשכטים שהם יתנהגו בעת כמו כולם. לרדת למצרים לרכוש אוכל. להתנהג בצניעות. אבל, שמעתי מ"יהודי טוב", יעקב אבינו אומר להם, למה אתם רק עם יראת שמיים. צריכים גם את אהבת השי"ת. יעקב אומר, יש שבר במצרים, יש תקווה. הנה, יוסף עבר ייסורים מעל ומעבר. היו לא את כל הסיבות לזרוק את כל היהדות. אבל, לא רק שהוא לא זרק, הוא לא עשה שום דבר במצריים, ערוות הארץ, מבלי להזכיר שם שמיים ולהתפלל לסייעתא דשמיא. הוא הדגיש לאחים, זאת עשו, וחיו. זאת התורה, היא תורת חיים. כאשר לא מקיימים תורה ומצוות מתוך חיות. אלא מתוך הרגל, כמצוות אנשים מלומדה, בעצם לא יכולים להקים את כלל ישראל מתוך מלומדה. מתוך הרגל. לכן, יוסף צועק, מרגלים אתם. הוא אומר לאחים, עד כאן. מכאן ואילך, עבדו את ה' בשמחה. תעשו את הדברים לשם שמיים. אל תשאלו שאלות. (יוסף למד לא לשאול שאלות, כאשר עזר בקבר רחל בדרך לירידתו למצרים. רחל אימנו לימדה אותו לקבל את הדברים בהבנה שיש לרש"ע תכנית. לא נדע את התכנית עד שהיא לא תגיע לביצועה. ואין לשאול שאלות, רק לקבל את הדברים בשמחה. זה מה שנתן כוח ליוסף לברוח מאשת פוטיפר, לשרוד את בית הכלא ולעלות למלכות) תקבלו את מה שהשי"ת עושה, בשמחה ובטוב לבב. האם האחים הבינו את המסר, לא בתוך פרשת מקץ. כאשר ראובן מייסר את האחים, הוא מלמד אותם, כאשר רואים יהודי בצרה, חייבים לפעול, אי אפשר לשבת בידיים שלובות. יהודה הבין שעליו לקחת אחריות כדי להביא את שמעון

בחזרה ואוכל. ברגע שהוא הבין שאחריות, זאת התחייבות, אנכי אערבנו מידי תבקשנו. אערבנו, אני מצהיר, כל ישראל ערבים זה בזה. הערבות הוא גם בעניינים רוחניים וגם בעניינים גשמיים. זה המסר של הנוכה. הכהנים, משרתי השי"ת, הבינו שהם חייבים להחזיר את כלל ישראל לעבודת השי"ת. בלי פשרות. הם לא עשו שום חשבונות. הם ידעו שהם חלשים (תורה מתשת כוחו של אדם) והם ממש מעטים. הם ידעו שאם הם קמים בשביל הערבות, הם יזכו לפייעתא דשמיא. ואכן, זכו להשמיד את הזדים הרשעים הטמאים. ועל ידי זה באו להדליק נרות בחצרות הקודש. מן השמיים, שמו של המצביא היה יהודה, זה שבשמו יש את הכוח של ירך בעורף אויבך. החידוש גם היה שלאחר הניצחון, הם נשארו צדיקים, עוסקי תורה וטהורים. הניצחון לא עלה להם לראש בדור הראשון. הם הדליקו נרות בחצרות קדש, ה"נר מצווה ותורה אור", כל החצרות שוב הפכו לחצרות הקודש על ידי שגירשו את החכמה היוונית. אנחנו גם נמצאים בזמנים חשוכים, המתיוונים החדשים, רובם עמי ארצות שאינם יודעים תורה מה היא, אבל את שנאת העם הארץ לתלמיד חכם, יש ויש. אנחנו נלמד ונלמד את תלמידינו, להיות חיים בתורה. שמחים בלימוד ושישים בקיום מצוות, כדי שהקב"ה יסיר את ה"בגדים הצואים" מממלכת הכהנים שלו, ויביאינו לחר קדשו כדי לזכות מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו לבוא להשתחוות לפניו, במהרה בימינו, אמן ואמן

אשר האלהים עושה. מה שעתיד לעשות הגיד לפרעה. כי על המלך תלויים תקנות המלכות. הנה הרשב"ם מודיע יסוד היסודות. לב שרים ומלכים ביד השי"ת. המלך הוא שמוביל את העם. ועל המלך להכיר שהוא מובל ע"י הקב"ה. כאשר המלך מכיר שהוא בעצם גם רק מובל, ולא רק שהעם הם מובלים ע"י גזרותיו, חוקיו ומשפטיו. אזי, ממנו יראו וילמדו. וכן באמת יעשו. לכן, הקב"ה גילה סודו לעבדו, יוסף צדיקא, בעל האמונה והבטחון, כדי לעשות סדר בעולם. לומר למלך בשר ודם, אשר כל המגמה שלו היתה, לי יאורי ואני עשיתיני, אני הבורא ואני המנהיג, דווקא אליו נשלח המסר שידע ויכיר שיש מי שמסדר עולמו. הוא מודיע מראש כדי לתת אפשרות קיום. כעת אפשרות תלויה בפרעה. בליית ברירה הודה פרעה מלך שהוא מלכי המלכים. וממילא מינה את עבדו היודע לכוון אורחות בוראו להנהיג את העם, כדי שיתקיימו.

ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש. דרשו רז"ל לעולם יקדים אדם תפלה לכרה שהרי יעקב קודם ששלח לבנימין הקדים להתפלל: וצמדך ואל שדי יתן לכם רחמים, מה שראה לצרכם באל שדי ללמדך שהרבה יסורין עברו על יעקב, עד שהוא צמעי אמו עשו מריב עמו שנאמר ויתרוכלו הבנים. ברח מפני עשו ללון ונלטער, שנאמר הייתי ציוס אכלני חרב וקרח כלילה וגו', כיון שנמלט מלפני עשו להרגו, באה לו כרת דינה ונרת רחל, בקש לנוח מעט בל לו רוגזו של יוסף. הוא שכתוב לא שלוחי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז. ולא היה מקבל תנחומין שנאמר וימאן להתנחם, מיד באה לו כרת שמעון ואח"כ כרת בנימין, לפיכך התפלל באל שדי מי שאמר לעולם די יאמר ללכותי די. וכן דרשו רז"ל יענק ה' ציוס כרה ישגבך שם אלהי יעקב וגו'. אלהי יעקב ולא אמר אלהי אברהם ויחחק, מכאן לבעל הקורה שיכנס בעציה של קורה. יוסף בבית אדוניו עלה לגדולה וזכה שכל הבית וענייניה היו תחת ידו. ויש סיבה לכך, כי שם שמים שגורה בפיו, תמיד. לא מן השפה ולחוץ. אלא ממעמקי הלב. הנה, כאשר ירדו האחים, השבטים הקדושים, בפעם הראשונה למצרים יעקב אבינו לא התפלל עליהם. בדיוק כמו שהיה כאשר שלח את יוסף לראות את שלום אחיו. חסר תפילת הצדיק, הי'ה

מספיק כדי לגרום לצרות. גם בימינו, לפני נסיעה בנוהג שבעולם שמבקשים ברכת צדיק לנסוע לחיים ולשלום. מדרכים כאלו, נסיעה ללא ברכה ותפילה, לא חוזרים בשלמות. ר' יהושע בן לוי פתר קרייה בגלות ואל שדי יתן לכם רחמים וכמו דכתיב ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם. לפני האיש זה הקב"ה כמס"כ ה' איש מלחמה. ושלח לכם את אחיכם. אלו עשרת השבטים. אחר ואת בנימין, זה שבט יהודה ובנימין, ואני כאשר שכלתי שכלתי, שכלתי בחורבן בית ראשון שכלתי בחורבן השני לא אשכול עוד. מה שדרש רבי יהושע בן לוי האיש זה הקב"ה אפשר שכוון על מדת רחמים. ואמר ואל שדי יתן לכם רחמים זה הקב"ה, כלומר יתן לכם שמו שהוא מדת רחמים. כי כל מה שמגיע מאת הקב"ה זה רחמים וחסדים. גם כאזר זה נראה כמו ייסורים. ובא לבאר כי הנביא נתן דעתו בתפלתו גם לדורות בקבוצ גלויות שהשכינה שורה עמנו בגלות תתעלה ותתייחד עם הרחמים. ואפשר ג"כ שכוון על מלת האיש מפני שאי אפשר להבין זה על יוסף, שכבר אמר וקומו שובו אל האיש, ודי שיאמר יתן לכם רחמים לפניו ומה טעם שיחזור האיש פעם אחרת. ומפני שדברי הנביא מיוסדים על קו המכוון, אף כי בתפלתו, על כן הולך לדרוש לפני האיש זה הקב"ה שהוא אל שדי, והוא כאלו אמר יתן לכם רחמים לפניו. ומה שלא אמר לפניו כדי ללמדנו כי קרא בכאן לאל שדי האיש, וכן מצינו ה' איש מלחמה. ובמדרש שיר השירים אשכול הכופר, בן נזירא אמר אשכול זה הקב"ה איש שהכל בו: דברי רבינו בחיי הם אמורים להיות לנו לאבן יסוד. דווקא לנו, הבנים המזכירים שלושה פעמים ביום, זכור לנו חסדי אבות. על מה ולמה יזכור לנו השי"ת את חסדי האבות. מה אנחנו עושים כדי להיות ראויים לכך. אכן, כדי לפעול שהקב"ה יזכור לנו חסדי אבות, יש לנו לדעת שיש להתפלל על כל ענין וענין מעניינינו. שיהיה נועם ה' עלינו ועל מעשה ידינו. הנה, יעקב אבינו, מתוך שהתפלל זכה לראות שוב את יוסף. גם לפני שפגש את עשו ולפני הליכתו לבית לבן התפלל והצליח. עלינו לתפוס דרכי אבות, כדי להצליח בכל ענין וענין יש להתפלל להצלחתו. הקב"ה רוצה להעניק לנו עוד ועוד, כל מה שיש לעשות זה לפתוח את הלב והפה ולבקש ולהתחנן. השאר הקב"ה כבר יעשה ממילא.

את האלהים אני ירא, ולכן אני חסיד לכולך לנתיבות די מחיתכם. זה היסוד של ירא שמים, לדאוג לשלמות של הגשמיים של השני. דאגה כזאת, זה בעצם הרוחניות שלו. כאשר אדם זורע גשמיים הוא יכול לקצור רוחניות. גדולה לגימא המקרבת. דווקא מתוך האשל אברהם קראו רבים בשם ה' א-ל עולם. זה יסוד של חברה מתוקנת. לכן, עלינו ללמוד באמת מיוסף הצדיק אשר בחן את האחים במבחנים מן הקשים ביותר. יסוד המבחן לדעת עד היכן יראת השמים שלהם מגיע. זה יסוד של היראת שמים שלנו, לדאוג לרווח הגשמי של זולתינו, ממילא יפרח רוחניותו.